

A Regény jegyében

Senki sem ír szabályok szerint; meglehet, hogy írás közben eljut a szabályokig, de akkor azok észrevétlenek maradnak. A regény nem lendületből íródik, hanem összefogott munka eredménye. Ez az a terület, ahol könnyű megbotlani, de nehéz elérni azt, amit akarunk. Mert az, amit a regény átvesz a valóságból, azt újra be kell bizonyítania, bár ő maga is valóság, „de nem élet, az élet valódi értelmében”. Mi az élet? D. H. Lawrence azt mondja, „az élet a negyedik dimenzió”, vagy pedig csak törekvés, hogy tökéletesedjen az ember és az őt körülvevő világ közötti megállapodás. Tehát mindaz, ami belekerül a regénybe, akármennyire pontos vagy igaz, nem lesz értékes, ha a regény nem szervezi meg önnön pontosságát.

Mi a regény egy olvasó életében? Az elmélyülés órája, intim szükséglet a magányra, olvasói utópia? Vagy csak egy doboz a titkos múlt őrzésére, rekesz az emlékek megőrzésére? Lehet, csak „a holtak leltára”, ahogy Marquez nevezi országa irodalmát. Az olvasó, vagy legalábbis az igazi, ritka olvasó mind jobban vágyódik az érvelés után, az elsorangú irodalmi alkotás pedig önmaga számára nem más, mint az idő argumentuma.

A regény magába foglalja a tradíciót, a történelmet, a hősi énekeket stb., és az olvasónak „mint zene folytatódik”. A regény, Brochval szölvé, „kívánságaink és félelmeink világa”. Merészném azt mondani, hogy a regény az olvasót a tények utáni vágy területére segíti, ezért jelentett mindig veszélyes olvasmányt. Néhány teológus még manapság is azt állítja, hogy a regény a Sátán legalkalmasabb fegyvere az Isten elleni harcban. De így gondolkodnak a sötét rezsimek zsarnok politikusai is. És hiába szükségtelen számára az ideológiai fertőzés, mégis annyiszor kavart port az ideológia sivatagában, hogy nem csoda, ha

aránytalanul sokszor rendeztek ellene körvadászatot — a szerző üldözésétől kezdve, a könyvesboltok és a könyvtárak kitakarításától, mintha azok belpoklosok gyülekezőhelye lenne, a könyvégetésig, sőt az olvasók letartóztatásáig. Az orosz írók azt mondták erre, hogy a regényíró számára Szibéria mindig egy állomáshelye lehet életüknek.

Vajon hogyan nézek arra, amit magam csinállok? Úgy tűnik, igyekeztem, vagy inkább szerettem volna elérni bizonyos *elbeszélői különbségeket*, de nem csak az írás technikájával, hanem minden létező eszközzel e technikán belül. Szerettem volna, vagy inkább igyekeztem mindent annak érdekében csinálni, hogy világomat saját energiája mozgassa, hogy könyveim ne mesélődjenek, hogy előkelőségük csak az előkelők fajtájához tartozzon, *fivéreimhez, hasonmásaimhoz*, mert „a munka mindig a stílusban rejtezik”. Nabokov azt mondja, hogy „az elbeszélés kiválasztásának módja, a meghatározott grammatikai idő, a mondatok ritmusa, a szókincs mind fontosabb, mint maga a történet”. Valójában ez a föltétele a történet létrejöttének. Megfelelő fölszerelés nélkül a regény „esetlen tákolmány marad”. Singer azt állítja, hogy ő soha sem tudja, mit fog hozni a története, s mert hagyja medrében folyni, így váratlan eredményekre jut.

Ha a regény luxus maradt volna, jogosak lennének a haláláról szóló jóslatok, mivel azonban önálló szellemi irányzattá különült, mivel ellentmond saját magának, mivel erősödik és fejlődik mint forma, kockáztat és ellentmondásra ösztönöz, „megmarkolja az életet és az élet sötét oldalát”, sorsokat határoz meg térben és időben, történelmi keretek között, megnevezi a dolgokat, megment a felejtéstől, nem engedi meg a gazembernek, hogy jótévőnek mutatkozzon — mindezek, és még sorolhatnám, a médiumok olyan régióiba emelik a regényt, ahol tökéletesen nyilvánvalóvá válik a „negyedik dimenzió minősége”, ahogy Lawrence mondja.

Ha kérdéseikre a regény tulajdonságairól akár csak részben válaszolni tudtam, akkor most magam is megkérdezhetem, mint az a fiatal kislány, aki a regényíró Herskov otthonában nevelkedett: „Íme, mindenki azt mondja regény, regény, de ki az a regény? Ismer az engem?”

Rovinj
Veszprém

Mirko Kovač
Fordította: Bozsik Péter